

ΑΓΙΟΥ ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ
ΠΑΠΑ ΡΩΜΗΣ ΤΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ

ΒΙΟΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΕΙΑ
ΤΟΥ ΟΣΙΟΥ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ
ΒΕΝΕΔΙΚΤΟΥ

ΑΝΘΗ ΕΥΣΕΒΕΙΑΣ ~ ΙΕ' (15)

Ἐκδόσεις «ΤΗΝΟΣ»

Βίος καὶ πολιτεία
τοῦ ὀσίου πατρὸς ἡμῶν Βενεδίκτου,
ἐπιμελεία τῶν πατέρων
τῆς Ἱ. Μ. Χρυσοποδαριτίσσης – Νεζερωῶν

Α' ἔκδοσις: Ἰούνιος 2021

© Ἐκδόσεις «ΤΗΝΟΣ»,
Βαλσαμῶνος 6 ~ 114 71 Ἀθῆναι – (Ἑλλάς),
Ἀριθμὸς τηλε-φώνου /-ὁμοιοτυπωτοῦ: 210-6425998
Δ/νσις στὸ Διαδίκτυο: www.lagouros-editinos.gr
Ἡλεκτρον. θυρίδα: info@lagouros-editinos.gr

© Ἱερὰ Μονὴ Παναγίας Χρυσοποδαριτίσσης – Νεζερωῶν,
250 08 Χαλανδρίτσα – Ἀχαΐας

ISBN: 978-960-171-0
Α.Ε. 8.06.Α.03.21-06

ΑΓΙΟΥ ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ
ΠΑΠΑ ΡΩΜΗΣ ΤΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ

ΒΙΟΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΕΙΑ
ΤΟΥ ΟΣΙΟΥ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ
ΒΕΝΕΔΙΚΤΟΥ

• ΚΑΤΑ ΜΕΤΑΦΡΑΣΙΝ
ΤΟΥ ΠΑΠΑ ΡΩΜΗΣ ΖΑΧΑΡΙΟΥ,
ΚΑΙ
• ΚΑΤΑ ΠΑΡΑΦΡΑΣΙΝ
ΤΟΥ ΚΑΙΣΑΡΙΟΥ ΔΑΠΟΝΤΕ

ΑΝΘΗ ΕΥΣΕΒΕΙΑΣ ~ ΙΕ' (15)

Ἐκδόσεις «Τῆνος»

Ο ΑΓΙΟΣ

ΕΒΕΝΕΔΙΚΤΟΣ

ΑΡΗΓΑ
ΜΗΤΕΡ
ΦΕΤΗ
ΜΩΤΗ
ΡΗ

Η καθιέρωσις τῶν μοναχῶν, τὸ «μοναχικὸν σχῆμα», εἶναι «ἀντίτυπον τοῦ βαπτίσματος»¹ καὶ τελεῖται προκειμένου νὰ ἐνεργοποιηθοῦν καὶ πάλιν οἱ δυνατότητες, ὅπου ἔλαβεν ὁ πιστὸς δι' ἐκεῖνου τοῦ «πρωτοτύπου βαπτίσματος».

Διὰ τοῦ ἱεροῦ βαπτίσματος ὁ χριστιανὸς καθίσταται μέλος τοῦ μυστικοῦ Σώματος τοῦ Χριστοῦ. Τοῦτο σημαίνει ὅτι λαμβάνει τὴν δυνατότητα νὰ εἶναι εἰς τὸ ἐξῆς μέλος τοῦ Χριστοῦ, ἀρκεῖ νὰ μὴ κυριευθῆ ὑπὸ τῆς ραθυμίας, ὅποτε, διὰ τῆς λήθης καὶ τῆς ἀγνοίας ὅπου τὴν συνοδεύουν, χάνει τὸν προσανατολισμὸν του.

Ὅμως, ἐπειδὴ ἡ βάπτισις τελεῖται κατὰ τὴν βρεφικὴν ἡλικίαν, ὅποτε ἡ συνείδησις τελεῖ ἐν ἀπραξίᾳ², κατὰ τὴν πνευματικὴν αὐτοῦ ἐνηλικίωσιν, καθὼς ὁ πιστὸς ἐπιζητεῖ εἰλικρινῶς νὰ ἐκτιμήσῃ τὴν θέσιν του ἔναντι τῆς προσδοκίας νὰ ἀξιωθῆ τῆς σωτηρίας «ἐν τῇ ἐσχάτῃ ἡμέ-

1. Ἁγίου ΝΙΚΟΔΗΜΟΥ ΑΓΙΟΡΕΙΤΟΥ, *Πηδάλιον*, σ. 557.

2. Πρβ. Ἁγίου ΝΙΚΟΔΗΜΟΥ ΑΓΙΟΡΕΙΤΟΥ, *Συμβουλευτικὸν Ἐγχειρίδιον*, σ. 38 [= σσ. 37-38].

ρα», συνειδητοποιεί την αδυναμία του να προσφέρει την «δεκάτην» δια τὸν σκοπὸν αὐτόν. Διαπιστώνει ὅτι ἡ σωτηρία δὲν περιορίζεται εἰς τὴν ἀπλήν αἴτησιν συγγνώμης, ἀλλ' ἀπαιτεῖται μία ὀντολογικὴ κάθαρσις τοῦ πιστοῦ, μία χαρισματικὴ ἀλλαγὴ ὀλοκλήρου τῆς ἀνθρωπίνης ὑπάρξεως, τοῦ σώματος δηλαδὴ μετὰ τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ πνεύματος, ὅπου ἔχει ὡς προϋπόθεσιν τὴν τήρησιν ὄλων τῶν θείων ἐντολῶν³, ἐφ' ὅσον ἡ συνάντησις μετὰ τοῦ Θεοῦ δὲν ἠμπορεῖ νὰ πραγματοποιηθῇ «εἰς κακότεχνον ψυχὴν»⁴, εἰς τὴν κατάστασιν τῆς «πεπτωκυίας φύσεως»⁵.

Ὁ Θεὸς παραμένει ἐξωτερικὸς, ὅσον τὰ πάθη εἶναι ἐσωτερικὰ καὶ τὸ «ἐγὼ» ταυτίζεται μὲ τὰ πονηρὰ πνεύματα, τὰ ὅποια δεσμεύουν τὴν ψυχὴν διὰ τῶν παθῶν. Τότε ὁ πιστὸς αἰσθάνεται ὑπὸ τοὺς πόδας τοῦ ἀνοιγομένην τὴν ἄβυσσον καὶ δοκιμάζει ἀμέσως τὴν ἀναγκαιότητα τῆς ἐπαγρυπνήσεως, κατὰ τοὺς λόγους τοῦ Εὐαγγελίου: «Βλέπετε, ἀγρυπνεῖτε καὶ προσεύχεσθε»⁶, καὶ «ἔστωσαν ὑμῶν αἱ ὀσφύες περιεζωσμένοι καὶ οἱ λύχνοι καιόμενοι· καὶ ὑμεῖς ὅμοιοι ἀνθρώποις προσδεχομένοις τὸν κύριον ἑαυτῶν, πότε ἀναλύσει ἐκ τῶν γάμων, ἵνα ἐλθόντος καὶ κρούσαντος εὐθέως ἀνοίξωσιν αὐτῶ»⁷.

Διὰ νὰ κατορθώσῃ ὁ χριστιανὸς νὰ διατηρήσῃ εἰς τὴν ψυχὴν του τὴν ἐπαγρύπνησιν αὐτήν, ἐπιζητεῖ ἕνα τρόπον ζωῆς, ὅπου θὰ τὸν διευκολύνῃ νὰ ἐπιτύχῃ τοῦ σκοποῦ του καί, εἰ δυνατὸν, νὰ προλάβῃ «τῷ πόθῳ τὸ ἐσό-

3. Πρβ. ἀγίου ΜΑΡΚΟΥ ΑΣΚΗΤΟΥ, *Τὸ ἅγιον Βάπτισμα*, σ. 51 ἐξ.

4. Σοφ. Σολ. α' 4.

5. Πρβ. ἀγίου ΝΙΚΟΛΗΜΟΥ ΑΓΙΟΡΕΙΤΟΥ, *Ἐορτοδρόμιον*, τ. Β', σσ. 283-285.

6. Μαρκ. ιγ' 33.

7. Λουκ. ιθ' 35-36.

μενον»⁸. Ἔτσι σπεύδει ἐπειγόντως νὰ ρυθμίση τὴν σχέσιν του πρὸς τὸν κόσμον, ὁ ὁποῖος, κατὰ τοὺς λόγους τῆς Γραφῆς, «κεῖται ἐν τῷ πονηρῷ»⁹. Ἀντιλαμβάνεται τὸ ἀνέφικτον τῆς ὁμαλότητος τῆς σχέσεως πρὸς τὸν Θεὸν καὶ πρὸς τὸν κόσμον ταυτοχρόνως, δι' ὃ καὶ ἀποφασίζει νὰ προσφέρῃ εἰς τὸν «Καίσαρα» ὅ,τι τοῦ ἀνήκει, διὰ νὰ εὐρη τὸν τρόπον νὰ μεριμνήσῃ εἰς ὅ,τι ἀνήκει εἰς τὸν Θεόν, καὶ νὰ Τοῦ τὸ προσφέρῃ. Ζητεῖ μίαν πολιτείαν ὀργανωμένην ἐπὶ τῆς ἀξίας τῶν αἰωνίων ἀγαθῶν, ὥστε νὰ βοηθῆται εἰς τὴν αὐξησιν καὶ ἀνάπτυξιν τῆς χάριτος τοῦ βαπτίσματος, «πρὸς τὴν ἐν οὐρανῷ πολιτείαν μετάρθῃ»¹⁰, ἐπιποθεῖ μίαν ζωὴν ἀποβλέπουσαν ἀποκλειστικῶς εἰς τὸ «ἐν οὗ ἔστι χρεία»¹¹.

Ὁ Θεὸς δίδεται εἰς τοὺς ἀνθρώπους ἀναλόγως πρὸς τὴν δίψαν τους. Εἰς ὅσους δὲν ἤμποροῦν νὰ πιοῦν, δίδει μόνον μία σταγόνα· εἰς ἄλλους περισσότερες σταγόνες καὶ εἰς ἄλλους πολὺ περισσότερον καθαρὸν νερόν, καίτοι θὰ ἤθελε νὰ δώσῃ εἰς ὅλους τοὺς χριστιανοὺς κύματα ὀλόκληρα, διὰ νὰ ἤμπορέσουν καὶ αὐτοί, μὲ τὴν σειρὰν τους, νὰ δροσίουν ὀλόκληρον τὸν κόσμον «εἰρήνην τε ἔχοντες πρὸς Θεὸν καὶ εἰρήνης τοῖς ἄλλοις αἴτιοι γινόμενοι»¹².

Ὁ Θεὸς ηὐδόκησε νὰ τιμήσῃ τὸν ἄνθρωπον διὰ τῆς ὑποδείξεως εἰς αὐτὸν τῆς μοναχικῆς πολιτείας, τῆς μυστικῆς αὐτῆς σαγήνης τοῦ Χριστοῦ, ὅπου σαγηνεύει τοὺς

8. ΣΕΡΑΠΙΩΝΟΣ ΘΜΟΥΕΩΣ, Ἐπιστολὴ πρὸς μονάζοντας, ζ' [ΒΕΠΕΣ 43, 91].

9. Α' Ἰωάν. ε' 19.

10. ΜΕΓΑΛΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ, Ὅροι κατὰ πλάτος, Η', 3 [ΒΕΠΕΣ, 53, 162].

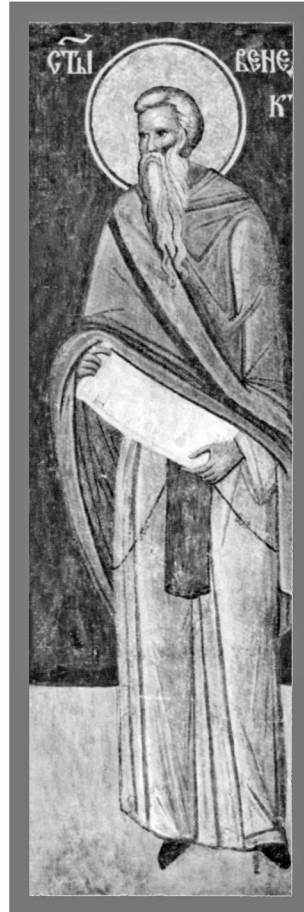
11. Πρὸς Λουκ. ι' 42.

12. Ἀγίου ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΣΤΟΥΔΙΤΟΥ, Μικρὰ Κατήχησις 39, σ. 110.

άνθρώπους ἐκ τῆς ἀλμυρᾶς θαλάσσης τοῦ κόσμου τῆς ἀποστασίας, τῆς διασπάσεως τῆς βουλήσεως εἰς πολλαπλὰς καὶ περιττὰς δεσμεύσεις¹³.

Κατὰ τὸν ἀββᾶν Ἀμμωνᾶν, μαθητὴν τοῦ μεγάλου Ἄντωνιου, «ἄφ' οὗ ἐγένετο ἡ παράβασις (τοῦ Ἀδάμ), οὐ δύναται ἡ ψυχὴ, ὡς δεῖ, τὸν Θεὸν ἐπιγινῶναι, ἐὰν μὴ συστείλῃ ἑαυτὴν ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων καὶ ἀπὸ παντὸς περισπασμοῦ ... Διὰ τοῦτο καὶ οἱ ἅγιοι Πατέρες ἡμῶν ἐν ταῖς ἐρήμοις ἦσαν συνεσταλμένοι, ὃ τε Ἡλίας ὁ Θεσβίτης, καὶ Ἰωάννης ὁ Βαπτιστής, καὶ οἱ λοιποὶ πατέρες. Μὴ γὰρ νομίσητε, ὅτι ἐν μέσῳ τῶν ἀνθρώπων ὄντες οἱ δίκαιοι, μεταξὺ αὐτῶν κατῴρθωσαν τὴν δικαιοσύνην [=τὰς ἀρετάς]· ἀλλὰ πολλὴν ἡσυχίαν πρότερον ἀσκήσαντες, ἐσχήκασιν [=ἀπέκτησαν] ἐν ἑαυτοῖς οἰκοῦσαν τὴν δύναμιν τὴν θεϊκὴν, καὶ τότε ὁ Θεὸς ἀπέστειλεν αὐτοὺς εἰς τὸ μέσον τῶν ἀνθρώπων, ἔχοντας τὰς ἀρετάς, ἵνα οἰκοδομῆ γένωνται τῶν ἀνθρώπων καὶ θεραπεύσωσι τὰς ἀβρῶστίας αὐτῶν»¹⁴.

Ἔτσι ὁ μοναχισμὸς ἔχει σαφῆ τὴν αὐτοσυνειδη-

13. Πρβ. ΒΕΠΕΣ 43, 92.

14. ΑΒΒΑ ΑΜΜΩΝΑ, Ἐπιστο-

σίαν τῆς Θεοπνευστίας τοῦ Θεσοῦ του, δι' ὃ καὶ ἡ ἀφιερωμένη ζωὴ εὐρίσκει εἰς αὐτὸν τὰ βασικώτερα στοιχεῖα της. Δίχως νὰ εἶναι ὀργανωμένος εἰς κάποιαν ἰδιαιτέραν μορφήν πρὸς ἐξυπηρέτησιν τῆς Ἐκκλησίας, ὁ μοναχισμὸς εἶναι μία ταπεινὴ κατάστασις ζωῆς, ὅπου τὰ πάντα προσφέρονται πρὸς ὑπόμνησιν τῆς πεπτωκυίας φύσεως, τῆς ἀνάγκης μιᾶς διαρκοῦς καὶ καθαρᾶς μνήμης τοῦ Θεοῦ. Ὁ μοναχισμὸς δηλαδὴ ἀποβλέπει εἰς τὴν πληρεστέραν βίωσιν τοῦ μυστηρίου τῆς Ἐκκλησίας, τῆς ἐν Χριστῷ ζωῆς, τῆς ἐνώσεως τοῦ ἀνθρώπου μετὰ τοῦ Χριστοῦ καί, δι' Αὐτοῦ, μὲ ὀλόκληρον τὴν κτίσιν.

Διὰ τοῦ μονήρους βίου ἡ Ἐκκλησία ἔχει τὴν χαρὰν νὰ ἀπολαμβάνῃ τὴν αὐθεντικὴν της ὕπαρξιν, ὡς ἀκριβῶς πρωτοσυνεστήθη. Νὰ τὴν ἀπολαμβάνῃ ὄχι ὡς μίαν μουσειακὴν ἐπανάληψιν ἀρχαιολογικοῦ ἐνδιαφέροντος, ἀλλ' ὡς ἓνα ζωντανὸν τρόπον βιοτῆς, ποῦ ἀναπηγάζει ἀπὸ τὴν εἰλικρινείαν τῆς ὑπάρξεώς της. Διὰ τῆς μοναχικῆς ὑπακοῆς ἡ Ἐκκλησία ἀναβιώνει ὑπαρξιακῶς τὴν ἐποχὴν τῶν Ἀποστόλων, τῶν Μαρτύρων, τῶν Πατέρων καί, συγχρόνως, φανερῶν τὸν ἐσχατολογικὸν αὐτῆς χαρακτῆρα. Ἐτσι ἀνακεφαλαιώνει ὀλόκληρον τὸ μυστήριον τῆς Ἐκκλησίας καὶ προσφέρει ἀπτῶς, εἰς τὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης, τὴν δυνατότητα τῆς τελειώσεως τοῦ ἀνθρώπου¹⁵.

Ὅμως, ὅπως ὅλα τὰ ἐπίγεια εἶναι εὐκόλως τρεπτά, οὕτω πῶς καὶ ὁ μοναχισμὸς κινδυνεύει πάντοτε νὰ ὑποστῇ τραγικὰς ἀλλοιώσεις. Αὐτὸς, φαίνεται, εἶναι καὶ λόγος ὅπου ὁ Μέγας Ἀθανάσιος, εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς, «συνέγραψε τοῦ μοναδικοῦ βίου νομοθεσίαν, ἐν πλάσματι διηγήσεως», κατὰ τὸν ἅγιον Γρηγόριον τὸν Θεολόγον¹⁶, δη-

λῆ Α' (περὶ ἡσυχίας), ΒΕΠΕΣ 40, 48.

15. Πρὸς. ἀρχιμ. ΖΑΧΑΡΙΑ, *Μοναχισμὸς*, σσ. 49 ἐξ.

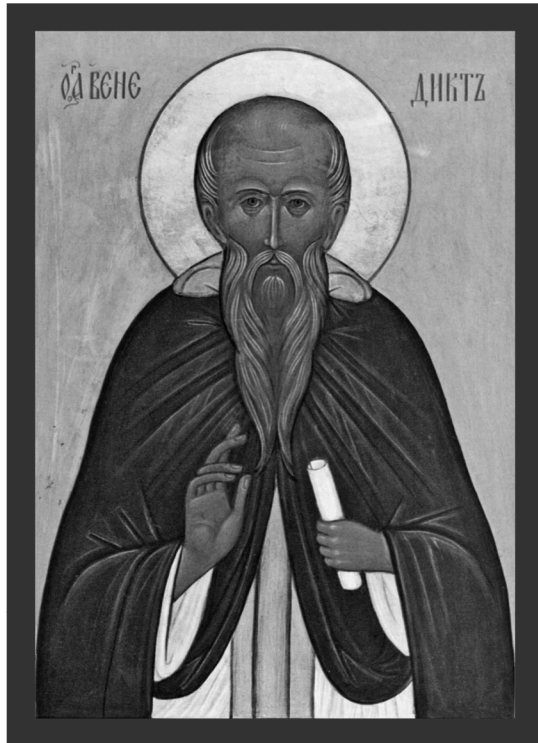
16. Ἀγίου ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΘΕΟΛΟΓΟΥ, *Λόγος ΚΑ'*, *Εἰς τὸν Μέγαν Ἀθα-*

λαδὴ τὸν πασίγνωστον Βίον τοῦ Μεγάλου Ἀντωνίου. Δι' αὐτοῦ ὑπέδειξεν, ὄχι διὰ συστηματικῆς μελέτης, ἢ ὁποία συνήθως «ἀποκτείνει» τὴν ζῶσαν παράδοσιν, ἀλλὰ παιδαγωγικῶς, διὰ γλαφυρᾶς καὶ αὐθεντικῆς διηγήσεως, τοὺς ὄρους ἐντὸς τῶν ὁποίων θὰ ἔπρεπε νὰ κυμαίνεται ὁ βίος καὶ ἡ ἔνθεος πολιτεία τῶν μοναχῶν. Ἔτσι, τὸ ὄντως ἱερὸν αὐτὸ κείμενον κατέστη ὁ νομοθέτης τοῦ μονήρους βίου ὀλοκλήρου τῆς Ἐκκλησίας, ἀπὸ τῆς θερμουργοῦ Ἀνατολῆς ἕως τῆς σκεπτικιστικῆς Δύσεως, καὶ συνεπῆρε ὄλους τοὺς ἑραστάς τοῦ Θεοῦ, ὡς ὠραιότατα περιγράφει τοῦτο ὁ ἱερὸς Αὐγουστῖνος εἰς τὰς Ἐξομολογήσεις του¹⁷.

Ἐν τούτοις, παρελθόντων τῶν ἐτῶν, οἱ διηγήσεις περὶ τῆς ζωῆς τῶν πρώτων μοναχῶν ἐφαίνοντο κάπως ἀπόμενες, διότι, ὡς γνωστόν, «τὸ παλαιὸν» καθίσταται «ἐργὸς ἀφανισμοῦ».

νάσιον, ε' [ΒΕΠΕΣ 59, 150].

17. Πρβ. σσ. 178-181.

Ἐπρεπε λοιπὸν νεώτερες διηγήσεις, ἐξ Ἰσου αὐθεντικὲς τῶν παλαιῶν, νὰ τίς ἀναζωογονήσουν, ὥστε νὰ ἐπαληθευθῇ καὶ εἰς αὐτάς ἡ λαϊκὴ ρῆσις ὅτι, «τὰ ὑστερνὰ τιμοῦν τὰ πρῶτα». Ἔτσι, ὡς εἰς τὴν καθ' ἡμᾶς Ἀνατολὴν ἐγράφησαν περίφημοι Βίοι ἁγίων μοναχῶν, καὶ εἰς τὴν Δύσιν, τῆς ἐνιαίας τότε Ἐκκλησίας, συνετάχθησαν ἐπίσης ἀνάλογοι Βίοι. Μεταξὺ δὲ αὐτῶν ἐκφραστικώτερος, πνευματικώτερος καὶ διδακτικώτερος εἶναι μᾶλλον ὁ Βίος τοῦ ἁγίου Βενεδίκτου τοῦ ἐκ Νουρσίας, ὁ ὁποῖος καὶ ἐκδίδεται εἰς τὸ ἀνά χεῖρας βιβλίον, διορθωμένος ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας.

Ἀσφαλῶς, ἡ ὀρθόδοξος ἀντίληψις περὶ τοῦ μοναχισμοῦ, κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ ἁγίου Βενεδίκτου (Ε'-Σ' αἰ.) καὶ τοῦ βιογράφου αὐτοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Διαλόγου (Σ' αἰ.), ἦτο ἀκμαία τόσον εἰς τὴν Ἀνατολὴν ὅσον καὶ εἰς τὴν Δύσιν. Αὐτὴ ὅμως ἡ ἀντίληψις διεσαλεύθη εἰς τοὺς κόλπους τῶν ρωμαιοκαθολικῶν ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ Καρλομάγνου (800 μ.Χ.) καὶ ἐντεῦθεν, ἐξακολουθοῦσα καὶ ἕως τῶν ἡμερῶν μας [πρβ. ἀποφάσεις Β' Βατικανείου Συνόδου (1960-65)] νὰ ἀλλοιοῦται συνεχῶς διαφθειρομένη¹⁸.

Ἔτσι, ὁ ὀρθόδοξος μοναχισμὸς ἀγνοεῖ τὰς ποικίλας μορφὰς ἀφιερώσεως, στρατεύσεως καὶ διακονίας, ὁποῦ ἐσχημάτισεν ὁ δυτικὸς μεσαιῶν. Βεβαίως, τὰ μοναχικὰ τάγματα τῆς Δύσεως ἰδρύθησαν γενικῶς ὑπὸ τὴν προοπτικὴν μιᾶς διπλῆς ἀποστολῆς: ἀφ' ἑνὸς μὲν τῆς

18. Πρβ. ἀρχμ. ΠΛΑΚΙΔΑ, Ἐμπειρία Ὀρθοδοξίας, σσ. 107 ἐξ. Ἐπίσης πρβ.: «Οἱ ἅγιοι Βενέδικτος καὶ Γρηγόριος ὁ Διάλογος συμφωνοῦσαν μὲ τοὺς ἀσκητικὸς πατέρες τῆς Ἀνατολῆς. Ἐκεῖνος ποὺ ἄρχισε νὰ παρεκκλίνῃ σοβαρὰ ἀπὸ τὸν δρόμον αὐτόν, ἦταν ὁ Βερνάρδος τοῦ Κλαιρβώ. Ἀργότερα ἄλλοι λατῖνοι πατέρες προχώρησαν σὲ μεγαλύτερες πλάνες» (Ἁγίου ἸΓΝΑΤΙΟΥ, *Τὸ ποτήριον τοῦ Χριστοῦ*, σ. 109).

προόδου τῶν μελῶν αὐτῶν εἰς τὴν ἀρετὴν, ἀφ' ἑτέρου δὲ τῆς διδασκαλίας, τῆς ἱεραποστολῆς καὶ γενικῶς τῆς ἐξυπηρετήσεως τῶν πνευματικῶν καὶ ὑλικῶν - βιοτικῶν ποιμαντικῶν ἀναγκῶν τῶν χριστιανῶν.

Ὅμως, ἔστω καὶ ἂν διατηροῦν ἐντὸς τῶν κόλπων των κάποια μοναχικὰ στοιχεῖα, κατ' οὐσίαν — καὶ αὐτοὶ ἀκόμη ὅπου θέλουν νὰ θεωροῦν ἑαυτοὺς ὡς συνεχιστὰς τοῦ ἀγίου Βενεδίκτου — ἔχουν ἀλλάξει τὴν προοπτικὴν τοῦ μοναχικοῦ βίου ἀντικαθιστῶντες τὴν συντριβὴν διὰ τῆς δράσεως, τὴν μετάνοιαν διὰ τοῦ κηρύγματος, τὴν πεποίθησιν τοῦ εἶναι ἑαυτὸν ὑπὸ κάτω πάσης κτίσεως διὰ τῆς διδασκαλίας καὶ καθοδηγήσεως τοῦ πλήθους τῶν χριστιανῶν ἢ καὶ τῶν ἀλλοθρήσκων, καὶ τὴν καθέδραν ἐπὶ τῆς σποδοῦ διὰ τῆς διδασκαλικῆς τοιαύτης.

Παρὰ ταῦτα, ὁ ἀνὰ χεῖρας Βίος τοῦ ὁσίου Βενεδίκτου εἶναι ἡ ἔκφρασις τοῦ ὀρθοδόξου μοναχικοῦ ἰδεώδους εἰς τὸν γεωγραφικὸν χῶρον τῆς Δύσεως. Συνεγρᾶφη δὲ εἰς ἐποχὴν (Σ' αἰ.) κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ ἀποστασία τῆς Δύσεως ἦτο ἀνύπαρκτος καὶ τὰ πρότυπα τῶν ἀσκητῶν τῆς Ἀνατολῆς ἐφώτιζον τηλαυγῶς τὰ ἑσπέρια.

Ἔτσι, ἡ ἔκδοσις τοῦ σημαντικοῦ αὐτοῦ ἀγιολογικοῦ κειμένου, ὅχι μόνον δὲν συνηγορεῖ ὑπὲρ τοῦ οἰκουμενισμοῦ, ἀλλ' ἀντιθέτως προβάλλει ὡς μοναδικὴν ἐκδοχὴν βιώσεως τῆς ἐν Χριστῷ ἀφιερώσεως τὸν ὀρθόδοξον μοναχισμόν, αὐτὸν ὅπου ἀνέδειξε καὶ εἰς τὴν Δύσιν τὸ καύχημα, τὸν κοινὸν προστάτην ὅλης τῆς Εὐρώπης, τὸν ὅσιον Βενέδικτον τὸν ἐκ Νουρσίας.

Ἀρχιμανδρίτης Νικόδημος,
Ἡγούμενος τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Παναγίας
Χρυσοποδαριτίσης - Νεζερῶν

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

«Καὶ ἕως τοῦ αἰῶνος τὸ μνημόσυνον αὐτοῦ
εἰς εὐλογία» (Α' Μακ., γ' 7)

Η ἀνάγνωσις τῶν Βίων τῶν Ἀγίων ἀναζωογονεῖ, μέσα στὶς ψυχὰς τῶν χριστιανῶν, τὴν μνήμη τῶν Ἀγίων. Ἔτσι, καὶ ἡ ἀναδημοσίευσίς τῶν Βίων τοὺς ἀνὰ τοὺς αἰῶνας μπορεῖ νὰ θεωρηθῆ ὡς ἓνα ὑπὲρ αὐτῶν «μνημόσυνον ἐπιτελούμενον κατὰ γενεὰν καὶ γενεὰν»¹.

Ἰδιαιτέρως ὁ Βίος τοῦ ὁσίου Βενεδίκτου (ε'-ς' αἰ.) ἐγνώρισε τέσσαρα τέτοια λαμπρὰ «μνημόσυνα»:

Τὸ πρῶτον, ποὺ «ἐτελέσθη» στὴν Δύσιν, ἦταν ἡ συγγραφή τοῦ Βίου στὴν λατινικὴ γλῶσσα ὑπὸ τοῦ Πάπα Ρώμης ἀγίου Γρηγορίου τοῦ Διαλόγου (ς' αἰ.).

Τὸ δεύτερον, ποὺ «ἐτελέσθη» χάριν τῶν ἐλληνοφύων πιστῶν Δύσεως καὶ Ἀνατολῆς, ἦταν ἡ μετάφρασις τοῦ πρωτοτύπου κεμένου στὴν ἐλληνικὴ γλῶσσα ὑπὸ τοῦ Πάπα Ρώμης Ζαχαρίου (η' αἰ.).

1. Ἐσθήρ, ἰ' 27.

Τὸ τρίτον, πὸ «ἐτελέσθη» μέσα στοὺς χαλεποὺς καιροὺς τῆς Τουρκοκρατίας, ἦταν ἡ δημώδης παράφρασις τοῦ ἐλληνικοῦ κειμένου ὑπὸ τοῦ μοναχοῦ Καισαρίου Δαπόντε (17 αἰ.).

Καὶ τὸ τελευταῖον, πὸ «ἐτελέσθη» ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μας, ἦταν ἡ νεοελληνικὴ μεταφράσις τοῦ λατινικοῦ πρωτοτύπου κειμένου ὑπὸ τοῦ ἱερομονάχου Ἰωάννου τοῦ Ἁγιαννανίτου².

Στὴν παροῦσα ἔκδοσι ἀναδημοσιεύονται δύο ἐκ τῶν ἀνωτέρω μορφῶν τοῦ Βίου τοῦ ὁσίου Βενεδίktου, οὕτως ὥστε «οὐκ ἀποστήσεται τὸ μνημόσυνον αὐτοῦ, καὶ ὄνομα αὐτοῦ ζήσεται εἰς γενεὰς γενεῶν»³.

2. Πρβ.: Ἁγίου ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΤΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ, *Βίοι ἀγνώστων ἀσκητῶν*, εἰσαγωγὴ-μετάφρασις-σημειώσεις ὑπὸ Ἰωάννου μ., Ἁγιον Ὁρος 1986.

3. Σοφ. Σειρ. λθ' 9.

I.

Ὁ ἅγιος Γρηγόριος «ὁ Διάλογος» († 604)

I.I.

Ὁ Βίος

Ο ἅγιος Γρηγόριος⁴ ἐγεννήθη στὴν Ρώμη περὶ τὸ ἔτος 540. Κατήγετο ἀπὸ ἐπιφανῆ οἰκογένεια πατρικίων (τοῦ οἴκου τῶν Ἀνικίων), οἱ δὲ γονεῖς του ὠνομάζοντο Γορδιανὸς καὶ Σουλβία. Λόγω τῆς εὐγενοῦς καταγωγῆς του ἔτυχε ἐπιμελοῦς μορφώσεως (ἐκκλησιαστικῆς καὶ νομικῆς) καὶ ἀσχολήθη μὲ τὰ «κοινά», ἀνα-

4. Τοῦ ἁγίου Γρηγορίου σώζονται τρεῖς Βίοι: α') Ὁ ἀρχαιότερος ὄλων ἐγράφη περὶ τὸ ἔτος 713 ἀπὸ ἓνα ἀνώνυμο μοναχὸ τοῦ *Whiteby*, β') Ὁ δευτέρος ἐγράφη περὶ τὰ τέλη τοῦ 8^{ου} αἰῶνος ἀπὸ τὸν διάκονο Παῦλο βάσει τῶν αὐτοβιογραφικῶν πληροφοριῶν τῶν συγγραμμάτων τοῦ ἁγίου Γρηγορίου, ἀλλὰ καὶ παλαιότερων ἀγγλικῶν παραδόσεων (πρβ. PL 75, 41A-59B) καὶ γ') Ὁ τρίτος, καὶ ἐκτενέστερος ὄλων, ἐγράφη περὶ τὰ τέλη τοῦ 9^{ου} αἰῶνος ἀπὸ τὸν διάκονο τῆς ἐν Ρώμῃ ἐκκλησίας Ἰωάννη, κατὰ παράκλησι τοῦ Πάπα Ἰωάννου Η' (872-882) [πρβ. PL 75, 59D-242B].

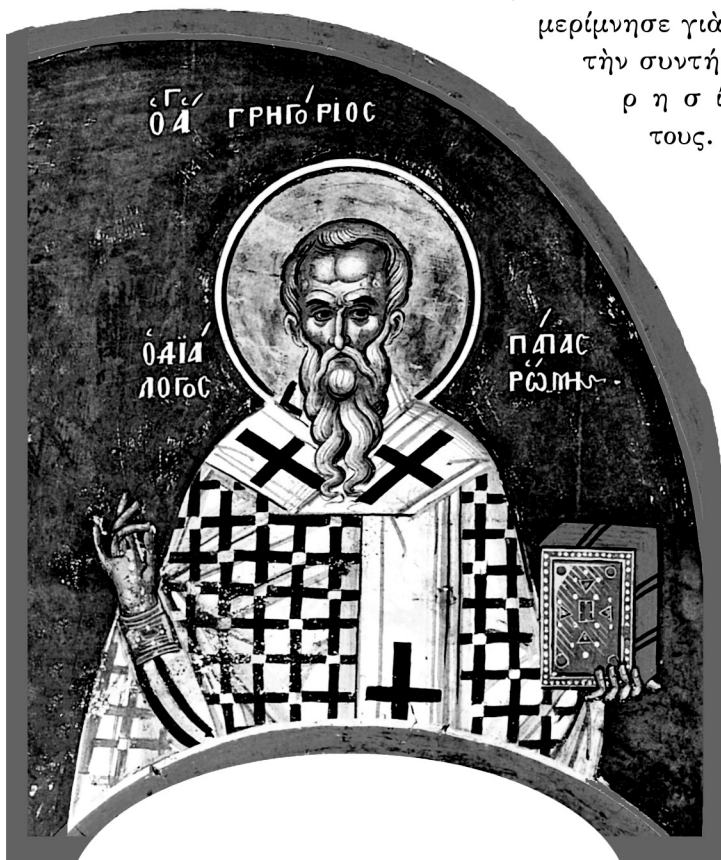
Στὴν ἐλληνικὴ γλῶσσα ὑπῆρχαν *Ἐκλογαὶ τοῦ Βίου Γρηγορίου τῆς Ῥωμαίων Ἐκκλησίας ἀρχιερέως*, τὶς ὁποῖες ἀναφέρει (καὶ περιλήψι τῶν ὁποίων παραθέτει) ὁ Μ. Φώτιος στὴν *Βιβλιοθήκη* του (πρβ. *Βιβλιοθήκη*, ΣΝΒ' [PG 104, 96C-100A]), ἀλλ' ἡ πλέον γνωστὴ «πηγὴ» ἦταν αὐτὴ τοῦ *Συναξαριστοῦ* (πρβ. *Synaxarium Ecclesiae Constantinopolitanae*, σσ. 530-532).

Στὸ παρὸν κεφάλαιο οἱ βιογραφικὲς πληροφορίες ἀντλήθησαν ἀπὸ τὶς ἐξῆς πηγές: ΜΑΚΑΡΙΟΥ, *Νέος Συναξαριστής*, τ. 7, σσ. 126-131 // ΙΩΑΝΝΙΔΟΥ Φ. *Ἐκκλησιαστικὴ Γραμματολογία*, τ. Α', σσ. 119-123 // Ἄγιος Γρηγόριος ὁ Διάλογος, *Ποιμαντικὸς Κανόνας*, σσ. 9-54 // «Πάπας Γρηγόριος ὁ Α' καὶ Μέγας», *ΘΗΕ* 4, 820-822 // DUDDEN HOMES, *Gregory the Great*, τ. I.

δειχθείς μάλιστα (τὸ ἔτος 573) σὲ ἑπαρχο τῆς Ρώμης.

Παρὰ ταῦτα, ἡ κοσμικὴ αὐτὴ καταξίωσις δὲν ἀνταπεκρίνετο στὶς βαθύτερες ἐφέσεις τῆς ψυχῆς τοῦ Γρηγορίου, ὁ ὁποῖος ἐφλέγετο ἀπὸ τὸν πόθο τῆς τελείας ἀφιερώσεως στὸν Θεό. Διὰ τοῦτο συντόμως, μετὰ τὸν θάνατο τοῦ πατρός του, ἀπεστράφη τὸν πλοῦτο καὶ τὰ ἀξιώματα, καὶ διέθεσε ὅλη τὴν πατρικὴ κληρονομία σὲ θεοφιλεῖς σκοπούς. Μεταξὺ ἄλλων ἵδρυσε ἕξι μοναστήρια σὲ πατρογονικὰ κτήματά του

στὴν Σικελία, καὶ ἐμερίμνησε γιὰ τὴν συντήρησίν τους.

2.

Ὁ Πάπας Ζαχαρίας († 752)¹⁶

2.1.

Ὁ Βίος

Η μεταφρασις στὴν ἑλληνικὴ τῶν *Διαλόγων* τοῦ Γρηγορίου τοῦ Μεγάλου θεωρεῖται ἀπὸ ὅλους ἔργου τοῦ Πάπτα Ζαχαρίου (741-752).

«Ὁ Ζαχαρίας, τὸ γένος Ἕλληνας, ἐκ πατρὸς Πολυχρονίου»¹⁷ ἦταν ὁ τελευταῖος μιᾶς σειρᾶς δέκα Παπῶν, μεταξὺ τῶν ὁποίων μόνον ὁ Γρηγόριος Β' (715-731) ἦταν ρωμαῖος. Ἡ τόσον ἀξιόλογη παρουσία τῶν ἰταλο-ελλήνων καὶ ἑλληνο-σύρων Παπῶν, οἱ ὁποῖοι μεταξὺ τῶν ἐτῶν 685 - 752 μ.Χ. ἐναλλάσσονταν στὸν θρόνον τοῦ Πέτρου, ὑπογραμμίζει τὴν σπουδαία ἐπίδρασι, τὴν ὁποίαν ἀσχοῦσε στὰ τῆς Ἐκκλησίας ἡ συνεχῶς ἀύξανομένη μερίδα προσώπων, καταγομένων ἀπὸ τὶς βυζαντινὲς περιοχὲς τῆς Ἰταλίας ἢ ἀπὸ ἄλλα μέρη ὅπως ἡ Συρία καὶ ἡ Μικρὰ Ἀσία, ὅπου ἐγίνοντο οἱ πρῶτες περσικὲς καὶ ἀραβικὲς ἐ-

16. Τὸ παρὸν κεφάλαιον ἀποτελεῖ μετάφρασι (ἀπὸ τὴν ἰταλικὴ γλῶσσα) τῆς εἰσαγωγῆς τοῦ βιβλίου: G. RIGOTTI, *Vita di s. Benedetto*, edizioni dell'Orso, Alessandria 2001, (παραλειπομένων ὁμῶς τῶν περισσοτέρων ὑποσημειώσεων). Εὐχαριστοῦμε ἰδιαιτέρως τοὺς ὑπευθύνους τῶν ἐκδόσεων «Orso» (Ἄρκτος) γιὰ τὴν ἄδεια μεταφράσεως καὶ δημοσιεύσεως τῆς εἰσαγωγῆς αὐτῆς. Ἐπίσης, εὐχαριστοῦμε τὸν ἀγαπητὸ καὶ γλωσσομαθῆ ἀρχιμ. Σέργιο (Yaremtso) γιὰ τὴν μετάφρασι τοῦ παρόντος κειμένου. Κάποιες ὀλίγες ἡμέτερες συμπληρώσεις παρατίθενται ἐντὸς ἀγκυλῶν: < >.

17. «Zacharias, natione Græcus, ex patre Polychronio» (*Liber Pontificalis*, 206 [PL 128, 1047]).

πιδρομές.

Πολλοί έρευνηται ύποδεικνύουν τήν Σιβερένα (σημερινή Άγία Σεβερίνα), πλησίον τοῦ Ροσσάνου στήν Καλαβρία, ὡς τόπο γεννήσεως τοῦ Ζαχαρίου περι τὸ ἔτος 679. Κατ' ἄλλους, μεγαλύτερα βαρύτητα ἔχει ἡ μαρτυρία τοῦ Κωνσταντίνου Ζ' τοῦ Πορφυρογεννήτου, ὁ ὁποῖος ἀναφέρει τήν Ἀθήνα γράφοντας: «Καὶ Ζαχαρίας, ὁ πάπας Ἀθηναῖος, ἐκράτει τήν Ῥώμην»¹⁸.

Δέν γνωρίζομε σχεδὸν τίποτε περι τῆς ζωῆς του πρὸ τοῦ 741. Φαίνεται ὅτι ἔγινε μοναχὸς κατὰ τὴν βενεδικτιανὴ μοναστικὴ παράδοσι, ἴσως δὲ καὶ διάκονος τῆς ἐν Ῥώμῃ Ἐκκλησίας, καθ' ὅσον μεταξὺ ἐκείνων ποὺ ὑπέγραψαν τὸν Ὅρον τῆς Συνόδου τῆς Ῥώμης (τοῦ 732) ἀπαντᾷ καὶ κάποιος «Ζαχαρίας διάκονος τῆς ἁγίας Ἐκκλησίας τῆς Ῥώμης».

Ὅμως, μετὰ τὴν ἐκλογή του ὡς Πάπας, τὴν 3^η Δεκεμβρίου τοῦ ἔτους 741, καὶ λόγῳ τῆς ἐπισήμου διπλωματικῆς δραστηριότητος τὴν ὁποίαν ἀνέπτυξε στὶς σχέσεις του μὲ τοὺς Λογγοβάρδους, τὴν Βυζαντινὴ αὐτοκρατορία καὶ τοὺς ἐπισκόπους τῆς Γαλλίας, τῆς Γερμανίας καὶ τῆς Βρετανίας, ἀπέλαθε ἰδιαιτέρας τιμῆς.

Οἱ κανόνες, τοὺς ὁποίους ἐθέσπισε στὶς Συνόδους τῆς Ῥώμης (τοῦ 743 καὶ τοῦ 745), ἐμφαίνουν τὶς ἰκανότητές του ἐπὶ τοῦ πολιτειακοῦ καὶ ἐκκλησιαστικοῦ χώρου. Πράγματι, αὐτὸς ἔδωσε ἕναυσμα γιὰ μίαν ἐπὶ νέων βά-

18. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ Ζ' ΠΟΡΦΥΡΟΓΕΝΝΗΤΟΥ, *De administrando imperio*, 27: «Περὶ τοῦ θέματος Λαγουβαρδίας καὶ τῶν ἐν αὐτῇ πριγκιπάτων καὶ ἀρχοντιῶν».

3.

Ὁ Καισάριος Δαπόντες († 1784)

3.1.

Ὁ Βίος

«**Ο** Καισάριος, κατὰ κόσμον Κωνσταντίνος, Δαπόντες γεννήθηκε στὴν Σκόπελο τὸ 1713 ... Μετὰ ἀπὸ σπουδὲς ἕξι ἐτῶν στὴν γενετείρᾳ του ... ταξίδεψε τὸ 1731 στὴν Κωνσταντινούπολι ... καὶ τὸ ἴδιο ἔτος στὸ Βουκουρέστι, γιὰ νὰ φοιτήσῃ κοντὰ σὲ σημαντικούς διδασκάλους ... Τὸ ἔτος 1733 τοποθετήθηκε, ἀπὸ τὸν ἡγεμόνα τῆς Βλαχίας Κωνσταντῖνο Μαυροκορδάτο, δεύτερος γραμματέας του. Κατὰ τὴν περίοδο αὐτὴ ὀριοθετεῖται καὶ ἡ ἔναρξη τοῦ συγγραφικοῦ καὶ ἐκδοτικοῦ τοῦ ἔργου ... Τὸ 1743 τοποθετήθηκε καμινάρης³² στὸ Ἰάσιο. Ἐκεῖ ἐπιδόθηκε σὲ ἕναν ἀνελέητο ἀγῶνα ἀποκτήσεως πλούτου καὶ κοσμικῆς ἰσχύος, πράξεις γιὰ τίς ὁποῖες ἐλεινολογεῖ τὸν ἑαυτό του στὸ αὐτοβιογραφικὸ ἔργο του *Κῆπος Χαρίτων* ... (Ὅμως), ὁ τρόπος ποὺ πολιτευόταν ὁ Δαπόντες ... (εἶχε ὡς) ἀποτέλεσμα τὴν ἀπομάκρυνσή του ἀπὸ τὴν ἡγεμονικὴ αὐλὴ ... καὶ τὸν ἐγκλεισμό του σὲ φυλακὴ τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ὅπου παρέμεινε γιὰ εἴκοσι μῆνες ... Τὸ 1749 νυμφεύθηκε στὴν Κωνσταντινούπολη ... Ὅστόσο τὴν πρόσκαιρα ἡρεμῆ οἰκογενειακὴ ζωὴ του ἤλθε νὰ ταραξῆι ὁ τραγικὸς θάνατος τῆς συζύγου του καὶ τῆς νεογέννητης κόρης του τὸ 1751, ἐξ-

32. [Σ.τ.Ε.] «Καμινάρης: 1). Ἐργάτης καμίνου, 2). Ἀξίωμα ἐν ταῖς παραδουναβίαις ἡγεμονίαις, ὅπερ ἔφερον ὁ ἐπὶ τοῦ φόρου τῶν οἰνοπνευματωδῶν ποτῶν, τοῦ ταμβάκου καὶ τοῦ καπνοῦ» (ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΥ, *Μέγα Λεξικόν*, τ. 7, σ. 3599).

αιτίας μιᾶς ἐπιδημίας πανώλους³³. Ἡ περίοδος, ποῦ ἀκολούθησε, ἦταν γι' αὐτὸν μία περίοδος ἔντονων ἐσωτερικῶν διεργασιῶν, μετανοίας ... Τὸ γεγονός αὐτὸ ἐπέδρασε καταλυτικὰ στὴν ἀπόφασή του νὰ καταφύγει ... στὴν μονὴ τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς στὸ ἐρημονήσι Πιπέρι (τῶν Σποράδων), ὅπου ἐγκαταβίωσε ἕνας γνωστὸς λόγιος ἀγιορείτης ἱερομόναχος, ὁ Διονύσιος Ζαγοραῖος ... καὶ ἐκάρη μοναχὸς τὸ 1753 ... Ἄνεχώρησε γιὰ τὸ Ἅγιον Ὄρος

τὸ 1757, ὅπου ἐπισκέφθηκε κατ' ἀρχὰς τὴν μονὴ Ἐηροποτάμου καὶ προσκύνησε σὲ μερικὰ ἀκόμη μοναστήρια καὶ σκῆτες ... γιὰ νὰ ἀποδεχθεῖ τελικὰ τὴν παράκληση τῶν Ἐηροποταμηνῶν νὰ περιοδεύσει σὲ μία πολυετῆ (ὀκταετῆ) ζητεία στὴν Θράκη, τὶς Παραδουνάβιες ἡγεμονίες, τὴν Κωνσταντινούπολη, κ.ἀ.

33. [Σ.τ.Ε.] Ἡ Κωνσταντινούπολις ἐμαστίζετο συχνὰ ἀπὸ τὴν ἐπιδημίαν αὐτὴν, διὰ τοῦτο καὶ ὁ ἅγιος Νικόδημος ὁ Ἄγιορείτης, κατόπιν σχετικῆς αἰτήσεως, «ἐφιλοπόνησεν (περὶ τὸ 1802/3) ἕνα κανόνα παρακλητικὸν εἰς τὸν ἅγιον Χαραλάμπην, περὶ τῆς πανώλης διαλαμβάνοντα...» (ΑΓΙΟΥ ΝΙΚΟΔΗΜΟΥ, *Συναξαριστῆς* (10^η Φεβρουαρίου), τ. Β', σ. 219). Πρβ.: *Οἱ Κολλυβάδες καὶ ὁ Δωρόθεος Βουλησμάς*, («Κολλυβαδικὴ Γραμματεία 3»), ἐκδ. «Τῆνος», Ἀθῆνα 2020, σ. 279.

Οί μικρογραφίες, πού κροσμοῦν τήν παροῦσα ἔκδοσι, προέρχονται ἀπό τόν περίφημο κώδικα Vat. Lat. 1202 (1Α' αἰ.) τῆς Ἀποστολικῆς Βιβλιοθήκης τοῦ Βατικανοῦ.

Εὐχαριστοῦμε ἰδιαίτερωσ τοὺς ὑπευθύνους τῆς ἐν λόγῳ Βιβλιοθήκης γιά τήν ἄδεια δημοσιεύσεωσ τῶν μικρογραφιῶν αὐτῶν

ΑΓΙΟΥ ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ
ΠΑΠΑ ΡΩΜΗΣ ΤΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ

ΒΙΟΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΕΙΑ
ΤΟΥ ΟΣΙΟΥ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ
ΒΕΝΕΔΙΚΤΟΥ

- ΚΑΤΑ ΜΕΤΑΦΡΑΣΙΝ
ΤΟΥ ΠΑΠΑ ΡΩΜΗΣ ΖΑΧΑΡΙΟΥ,
ΚΑΙ
- ΚΑΤΑ ΠΑΡΑΦΡΑΣΙΝ
ΤΟΥ ΚΑΙΣΑΡΙΟΥ ΔΑΠΟΝΤΕ

ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ
τοῦ ἀγιωτάτου καὶ ἀποστολικοῦ Πάπα
τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης
πρὸς Πέτρον ἀρχιδιάκονον
κατὰ πεῦσιν καὶ ἀπόκρισιν,
ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΕΙΑΣ
τοῦ ἀγίου πατρὸς ἡμῶν
ΒΕΝΕΔΙΚΤΟΥ

Βιβλίον Β΄

Ι. **A** ἴνῃ τις ὑπῆρχεν τῇ πολιτεία μὲν εὐλαβέστατος, χάριτι δὲ Θεοῦ κεκοσμημένος, τοῦνομα Βενέδικτος¹, ὃς ἐκ παιδότην τῇ τῆς καρδίας καθα-

1. «Ὁ ἅγιος Βενέδικτος ἐγεννήθη περὶ τὸ ἔτος 480 ἐν Νουρσία (Ὀμβρική) τῆς Ἰταλίας καὶ ἦτο βλαστὸς εὐγενοῦς οἴκου» (ΘΗΕ 3, 790). Ἡ Νουρσία ἦτο μία μικρὰ πόλις πλησίον τοῦ Σπολέτο, ἀλλ' ὁ Ἅγιος ἔζησε τὴν παιδικὴν του ἡλικίαν εἰς τὴν Ῥώμην μετὰ τῶν γονέων του. Τὸ ὄνομα Βενέδικτος (Benedictus) σημαίνει «εὐλογημένος», ἀντιστοιχεῖ δὲ εἰς τὸ ἑλληνικὸν ὄνομα «εὐλόγιος» (πρβ.: «εὐλόγιος (εἶπεν) ... Βενέδικτος ὁ ... ἐμοὶ ὁμώνυμος» [ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ ΣΧΟΛΑΡΙΟΥ, Ἔλεγχος, ΜΚ 3, 23]). Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Πάπας Ζαχαρίας εἰς ἄλλο σημεῖον χαρακτηρίζει τὸν Ἅγιον ὡς «τὸν τῆς εὐλογίας φερώνυμον πατέρα» (Γ' 7). Καθὼς ἀναφέρεται δὲ κατωτέρω εἰς τὸν Βίον (Η' 12), καὶ αὐτὸς ὁ

ΒΙΟΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΕΙΑ
τοῦ ὁσίου καὶ θεοφόρου
πατρὸς ἡμῶν
ΒΕΝΕΔΙΚΤΟΥ
συγγραφεὶς παρὰ
τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν
ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΤΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ

Εὐλόγησον, Πάτερ.

1. **Ο** ἅγιος Βενέδικτος¹ ἦτον μὲν κατὰ τὴν πολιτείαν εὐσεβέστατος, ἦτον δὲ μὲ τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ στολισμένος. Ὅτι παιδιόθεν μὲ τὴν καθαρότητα

δαίμων, πειράζων πολλάκις τὸν ὄσιον, τὸν ὕβριζε χρησιμοποιοῦν λογοπαικτικῶς (λατινιστί) τὸ ὄνομά του: «Βενέδικτε, Βενέδικτε ... κατηραμένε, καὶ οὐκ Εὐλογημένε» [Benedicte, Benedicte ... Maledicte, non Benedicte] (GREGORIO, *Vita Benedetto*, σσ. 44-45). Ἡ ἔναρξις τοῦ λατινικοῦ πρωτοτύπου ἐν προκειμένῳ εἶναι περισσότερον ἐκφραστική: «Ὑπῆρξεν ἄνθρωπος ... χάριτι εὐλογημένος καὶ ὀνόματι», ἢ ὡς θὰ ἐλέγομεν δημωδῶς, «ὄνομα καὶ πρᾶγμα εὐλογημένος». Ἡ «ἐξ ἐφόδου» αὐτὴ εἰσαγωγή, ὑπενθυμίζουσα τὴν παρουσίαν μεγάλων βιβλικῶν μορφῶν ὡς τοῦ Ἐλκανᾶ (Α΄ Βασ. α΄ 1), τοῦ Ἰώβ (Ἰώβ α΄ 1) καὶ τοῦ Προδρόμου (Ἰωάν. α΄ 6), εἶναι ἐνδεικτικὴ τῆς θέσεως, τὴν ὁ-

ρότῃτι ἐλαμπρύνετο, καὶ τῇ τοῦ σώματος ἀγνεΐα κεκαλ-
λώπιστο, ἐν οὐδενὶ θελήματι σαρκικῶ τὸ παράπαν τὴν
ψυχὴν καθυποτάξας². ἀλλ' ἔτι ἔφηβος ὢν καὶ σφριγῶν
τῷ σώματι, ὅπερ ἡδυπαθῶς δρᾶσαι ἡδύνατο ἐκουσίως ἐ-
βδελύξατο³, καὶ λοιπὸν ὡς ξηρὸν τοῦτον τὸν κόσμον με-
τὰ τοῦ ἄνθους αὐτοῦ ἐλογίζετο. Ὅστις δίκην ἐωσφόρου
ἀστέρος ἐκ τῆς Νουρσίας χώρας τῇ τῶν Ῥωμαίων χώρα
ἀνέτειλεν· τῇ δὲ τῶν ἐλευθερικῶν γραμμάτων διδασχῇ
παραδοθεὶς ὑπῆρχεν. Ἄλλ' ἐν τούτοις πολλοὺς ἀπιέναι
διὰ τὰ φθαρτὰ πάθη κατανοήσας, ἐκεῖνον ὄν ἔθετο πό-

ποῖαν εἶχεν ἤδη ὁ ἅγιος Βενέδικτος εἰς τὴν συνειδησιν τῆς Ἐκκλη-
σίας, ὀλίγα μόλις ἔτη ἀπὸ τῆς ὀσιακῆς αὐτοῦ κοιμήσεως, «ἐπειδὴ οὐχ
οὔτος, ἀλλ' ὁ Θεὸς δι' αὐτοῦ ... φθέγγεται» (ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ, *Εἰς Ἰ-
ωάννην*, Β' [= τ. 71, σ. 280]).

2. Προβάλλεται ἡ ἠθικὴ καθαρότης τῆς παιδικῆς ἡλικίας τοῦ Βε-
νεδίκτου. Ἡ ἔμφασις τῆς παιδικῆς ἀγνότητος δὲν ἀποβλέπει εἰς τὴν
σχετικοποίησιν τῆς δυνάμεως τῆς μετανοίας — ἢ ὅποια καθιστᾶ τοὺς
τροφίμους τῆς περισσότερον μακαριστοὺς ἐκείνων, οἱ ὅποιοι διαφυ-
λαχθέντες διέφυγον τὴν πτώσιν (πρβ. ΙΩΑΝΝΟΥ ΣΙΝΑΪΤΟΥ, *Κλίμαξ*,
Ε', ε' [σ. 127])— ἀλλὰ θέλει νὰ δείξη τὴν διευκόλυνσιν, ὅπου προσ-
φέρουν εἰς τὴν ἐν Χριστῷ ζωὴν αἱ καλαὶ συνήθειαι, ποὺ ἀπεκτήθη-
σαν κατὰ τὴν παιδικὴν ἡλικίαν. Διότι, ὡς γνωστόν, «δὲν δύναται τι-
νας νὰ ἀποκτήσῃ τὴν ... εὐσέθειαν καὶ ἀρετὴν, πάρεξ μὲ τὴν καλὴν
ἀνατροφὴν, ὅπου λάβῃ παιδιόθεν ... ὅτι, ὅλαι αἱ ἀρεταὶ καὶ ὅλαι αἱ κα-
καίαι, ἐξ ἀρχῆς κόσμου μέχρι τῆς σήμερον, διὰ μέσου ... τῆς καλῆς,
λέγω, ἀνατροφῆς, ἢ τῆς κακῆς, προῆλθον καὶ προέρχονται ... Εἰς
ποῖαν ἡλικίαν δύναται τινος νὰ ἀπολαύσῃ καλὴν ἀνατροφήν; ... Ἐ-
μοὶ ... φαίνεται ὅτι, μόνον εἰς τὴν πρώτην καὶ δευτέραν ἡλικίαν δύνα-
ται νὰ ἐπιτύχῃ ὁ ἄνθρωπος καλὴν ἀνατροφήν ... ἤγουν ἕως τοὺς δε-
κατέσσαρας, ἢ δεκαπέντε χρόνους τῆς ἡλικίας του ... Ἐὰν δὲ ... ὁ
κακῶς ἀνατραφεὶς ... ἀποφασίση νὰ ζήσῃ ἐναρέτως τὸν ὑπόλοιπον
χρόνον τῆς ζωῆς του ... ἐξ αἰτίας τῶν ... ἔξεων, τῶν κακῶν ἐκείνων
ἡθῶν καὶ ἐλαττωμάτων, ὅπου ἀπόκτησεν εἰς τὴν παιδικὴν ἡλικίαν
του, ἐν ταύτῳ μαζὺ ... μὲ τὴν ἐγκράτειαν ἔχει καὶ τὴν ἀκρασίαν»
(ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ - ΝΙΚΟΔΗΜΟΥ, *Χριστιανικὴ Παιδαγωγία*, σσ. 21-25).

ΠΙΝΑΞ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Πρόλογος	9
Εισαγωγή	17
Βίος τοῦ ἁγίου Βενεδίκτου :	
- κατὰ μετάφρασιν τοῦ Πάπα Ζαχαρίου	58
- κατὰ παράφρασιν τοῦ Kaisarίου Δαπόντε	59
Κεφάλαια τοῦ Β' Βιβλίου	275
Βιβλιογραφία	279
Εὔρετήριον ὀνομάτων	290

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΤΗΝΟΣ»

Σειρά: «Ἄνθη Εὐσεβείας»

Ἐπιμελεία τῶν πατέρων

τῆς Ἱ. Μ. Χρυσοποδαριτίσσης - Νεζερῶν

1. *Βίος καὶ πολιτεία τοῦ ἁγίου Ἀλεξίου, τοῦ ἀνθρώπου τοῦ Θεοῦ*, [εἰσαγωγή - κείμενον - νεοελληνικὴ ἀπόδοσις - σχόλια], (1994) // β' ἔκδ. Ἱ. Μ. Ἀγίας Λαύρας - Καλαβρυτῶν, (1998).
2. *Βίος καὶ πολιτεία Ἱεροθέου τοῦ μακαρίου Γέροντος*, [εἰσαγωγή - κείμενον - σχόλια], (1994).
3. *Μαρτύριον τοῦ ἁγίου Ἀνδρέου τοῦ Πρωτοκλήτου*, [εἰσαγωγή - κείμενον - νεοελληνικὴ ἀπόδοσις - σχόλια], (1995).
4. *Βίος καὶ πολιτεία καὶ μερικὴ θαυμάτων διήγησις τοῦ ὁσίου Νίκωνος τοῦ Μετανοεῖτε*, [εἰσαγωγή - κείμενον - νεοελληνικὴ ἀπόδοσις - σχόλια], (1997).
5. ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ ΚΑΛΛΙΣΤΟΣ ΤΗΣ ΞΑΝΘΟΠΟΛΕΩΣ, *Βίος καὶ πολιτεία τῆς ὁσίας Εὐφροσύνης τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει*, [εἰσαγωγή - κείμενον - νεοελληνικὴ ἀπόδοσις - σχόλια], (1998).
6. ΟΣΙΟΣ ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΤΗΣ ΑΓΙΟΥΡΕΙΤΑΣ, *Βίος καὶ πολιτεία τοῦ ὁσίου Ρωμύλου τοῦ ἐρημίτου*, [εἰσαγωγή - κριτικὸν κείμενον - νεοελληνικὴ ἀπόδοσις - σχόλια], (1999).
7. *Βίος καὶ πολιτεία Ἰακώβου τοῦ νέου ὁσιομάρτυρος*, [εἰσαγωγή - προλεγόμενα - κριτικὸν κείμενον πρωτοτύπου καὶ δημώδους μετάφρασεως - σχόλια - ἐπιμέτρον], (2003).
8. *Βίος καὶ πολιτεία ἁγίου πρωθιερέως Ἀλεξίου τοῦ Ρώσσο* († 1934), [εἰσαγωγή - μετάφρασις - σχόλια], (2004).

9. ΑΙΘΕΡΙΑΣ, *Ὀδοιπορικὸν εἰς τὸ Σινᾶ καὶ τὰς Ἁγίους Τόπους*, [εἰσαγωγή - μετάφρασις - σχόλια], (2007).
10. ΓΡΗΓΟΡΙΣ ΤΣΡΩΝΗΣ, *Βιβλίον θαυμάτων τῶν μακαρίων Ἀποστόλων Ἀνδρέας, ἦγεν ὁ Βίος τῶν ἁγίων Ἀποστόλων Ἀνδρέας*, [εἰσαγωγή - μετάφρασις - σχόλια], (2008) // ἔκδ. Ἱερᾶς Μητροπόλεως Πατρῶν, (2008).
11. ΚΛΗΜΕΝΤΟΣ ΖΕΝΤΕΡΓΟΛΜ († 1878), ἱερομονάχος τῆς Ὁπῆνα, *Βίος καὶ Συγγράμματα Νικοδήμου τῶν Ἁγιορείτων*, [μετάφρασις ἐκ τῶν ρωσικῶν ὑπὸ μοναχῶν Διοδώρου (Λαριόνοφ), εἰσαγωγή - σχόλια - ἐπιμέλεια], (2009).
12. *Μαρτύριον (πρῶτον) τῶν Ἀποστόλων Ἀνδρέας*, [εἰσαγωγή - κείμενον - νεοελληνικὴ ἀπόδοσις - σχόλια], (2010) // ἔκδ. Ἱερᾶς Μητροπόλεως Πατρῶν, (2010).
13. ΝΙΚΗΤΑ ΡΗΤΟΡΟΣ ΤΩ ΠΑΦΛΑΓΟΝΟΣ, *Ἐγκώμιον εἰς τὸν Ἀπόστολον Ἀνδρέαν τὸν Πρωτόκλητον*, [εἰσαγωγή - κείμενον - νεοελληνικὴ ἀπόδοσις - σχόλια], (2014) // ἔκδ. Ἱερᾶς Μητροπόλεως Πατρῶν, (2014).
14. *Ἀκολουθίαι καὶ Λόγοι εἰς τὸν ὀσιομάρτυρα Ἰάκωβον τὸν νέον († α' Νοεμβρίου 1519)*, [εἰσαγωγή - προλεγόμενα - κριτικὴ παρῴσιασις κειμένων - νεοελληνικὴ ἀπόδοσις - σχόλια - ἐπιμέτρον], (2014).

Ἵπὸ ἔκδοσιν:

- Ἐπιφανίης τῶν Καλλιστράτων, *Περὶ τῶν βίων τῶν ἁγίων Ἀποστόλων Ἀνδρέας*
- *Βίος καὶ πολιτεία τῶν ὁσίων Μελετίου τῶν Γαλισιώτων*
- *Βίος καὶ πολιτεία τῶν ὁσίων Ἰωάννου τῶν Ἀκατζίης*